

KM 4/11 Gudstjenestereformen – hovedgudstjenesten med nattverdliturgi

Merknader fra komité B på Kirkemøtet

Komiteen er generelt godt fornøyd med det foreliggende forslaget til ny liturgi for hovedgudstjeneste med nattverd og gir i hovedsak sin tilslutning til Kirkerådets vurderinger og forslag til vedtak. Komiteen konstaterer at liturgisk musikk ikke blir behandlet nå, men påpeker at dette også vil ha stor betydning for reformen. I sin behandling av saken har komiteen gått gjennom saksorienteringens 27 punkter. Som det framgår av framstillingen nedenfor, har komiteen til noen av punktene hatt en mer omfattende drøfting, mens den til andre punkter ikke har hatt noe å tilføre utover saksorienteringen. Komiteen har også drøftet enkelte forslag til språklige justeringer som ikke er berørt i de 27 punktene og innkomne forslag etter første gangs behandling i plenum. Komiteens vurderinger er som følger:

A. Vedtak som Kirkemøtet gjorde under Kirkemøtet 2010, men hvor det foreslås noen justeringer i forhold til Kirkemøtets vedtak

1. Gloria – endring i bibelteksten, Ordningen s. 6

Komiteen slutter seg til Kirkerådets forslag.

2. Plassering av dagens bønn, Ordningen s. 6

Komiteen slutter seg til Kirkerådets forslag.

3. Forbønn – bønn for hverandre, Ordningen s. 32

Innledningsvis vil komiteen påpeke at dette er forslag til *forbønnstema* og ikke formulerte bønner. Komiteen mener at forbønnen kan inkludere tema som gjelder både det fjerne og det nære. Komiteen er usikker på om formuleringen ”vi som er sammen på gudstjeneste” er heldig, og foreslår derfor at ”vi” endres til det mindre interne ”alle”. Denne formuleringen tilføyes sist i den tredje siste setningen. Denne setningen suppleres også med ”nære relasjoner”, og setningen som nå begynner med ”Våre familier”, strykes. Komiteen foreslår også at ”mennesker som har bedt om forbønn” blir et eget punkt. Se forslaget til revidert tekst under Forslag til vedtak.

4. Menighetens svar i forbønnen, Ordningen s. 10 og s. 31-44

Komiteen slutter seg til Kirkerådets forslag.

5. Dialogen i nattverden; ”Stort er troens mysterium..”, Ordningen s. 12 og s. 48-54

Komiteen hadde en omfattende diskusjon om de ulike alternativene til sammensetning av dialogen, men konkluderte med å slutte seg til Kirkerådets forslag.

6. Dialogen i nattverden – nynorsk, Ordningen nynorsk s. 12 og s. 48-54

Komiteen er enig med Kirkerådet i å avvise de alternative formuleringene til første setning i dialogen på nynorsk, som ble foreslått på Kirkemøtet 2010. Likevel bærer den foreslåtte formuleringen ”Stort er mysteriet i trua” preg av å være oversatt fra bokmål. Komiteen foreslår derfor at dette erstattes med ”Mysteriet i trua er stort”. Ordene og

meningsinnholdet er det samme, men ordstillingen er en mer naturlig språkføring på nynorsk.

7. Nattverd – takkebønn, Ordningen s. 15

Komiteen drøftet om de to setningene ”Brødet vi har brutt er ett” og ”Din Sønn har gitt sitt liv for én verden og én menneskehet” bør bindes sammen med ”og” for å sikre at sammenhengen mellom dem ikke blir utydelig. Komiteen mener at setningenes indre sammenheng ikke forsvinner, selv om ”og” sløyfes. Komiteen konstaterer for øvrig at det ikke er samsvar mellom den foreliggende saksorienteringen og Ordningen. Komiteen går inn for at det skal være to setninger.

8. Nye prefasjonsbønner, Ordningen s. 46-47

De to nye kirkeårsprefasjonene for treenighetstiden fikk tilslutning.

9. Nattverdbønn C – omarbeidet, Ordningen s. 50

Intensjonen med å innarbeide et mer inkluderende språk ser komiteen som bare delvis ivarettatt i det foreliggende forslaget. Komiteen merker seg at Abraham nevnes med navn i nattverdbønn C, mens kvinnen som fødte Sønnen, ikke navngis. Mange mener at dette kan sies å være i tråd med tradisjonell historieskriving der kvinner usynliggjøres i større grad enn menn, blant annet ved manglende navngiving. For å bringe bedre balanse i dette foreslo noen å erstatte den paulinske formuleringen ”født av en kvinne” med ”født av Maria”. Andre la vekt på at ”født av en kvinne” i denne sammenhengen kan forstås som en understrekning av Jesu menneskelige natur, underlagt samme vilkår som alle mennesker. Intensjonen med Nattverdbønn C er også å være et alternativ med *paulinske* tekster. Et knapt flertall i komiteen går inn for at ”født av en kvinne” endres til ”født av Maria”..

10. Nattverdbønn D – endring, Ordningen s. 51

Komiteen slutter seg til Kirkerådets forslag.

B. Opprettholdte forslag som fikk mindretall under Kirkemøtets første gangs behandling

11. Nytt alternativt inngangsort, Ordningen s. 4

Følgende inngangsort ble foreslått på Kirkemøtet 2010: ”L: I Den treenige Guds navn: Vår Skaper, Frigjører og Livgiver. M: Amen”. Forslaget falt, men ble opprettholdt. Med utgangspunkt i dette forslaget foreslår et flertall i komiteen følgende litt endrede utgave: ”I Faderens, Sønnens og Den hellige ånds navn: Vår skaper, frigjører og livgiver”, og med tilsvarende endring på nynorsk, se forslaget til vedtak. Dette forslaget ivaretar i mindre grad intensjonen om kjønnsinkluderende språk enn det opprinnelige forslaget, men rammes ikke av kritikken om å være teologisk utydelig. Forslaget korresponderer også med det tredje alternativet av velsignelsesordene på s. 55 i Ordningen. I dette velsignelsesordet brukes betegnelsen ”befrier” i bokmålsversjonen, og ”frigjerar” i nynorskversjonen. Komiteen vil påpeke at det er et ønske om bedre samsvar mellom målformene, og fremmer derfor også forslag om at ”frigjører” kommer inn i velsignelsesordet på bokmål. Komiteen betrakter dette nye alternativet som en mindre språklig justering.

12. Amen etter inngangsortet, Ordningen s. 4

Komiteen konstaterer at det er gode argumenter for å etablere dialogen mellom

prest og menighet ved menighetssvaret ”Amen” allerede i starten av gudstjenesten. En vil imidlertid påpeke at dette også kan ha motsatt effekt, dersom det ikke fungerer etter intensjonen. Et kompromiss er å gjøre ”Amen” til et kan-ledd. Et flertall i komiteen går inn for denne endringen og mener at dette ivaretar intensjonen om fleksibilitet.

13. Bønn etter løftesord, Ordningen s. 25

Komiteen slutter seg til alle de tre alternativene som er tatt inn i forslaget.

14. Rubrikk om kyrie, Ordningen s. 6

Komiteen drøftet om rubrikken ”Kyrie kan utelates på enkelte gudstjenester” bør utgå siden denne muligheten framgår på andre steder (s. 17 og 18). Forslaget støttes slik det foreligger.

15. Latinske betegnelser

Komiteen ble orientert om at forslaget ikke ble opprettholdt av forslagsstiller og er derfor ikke drøftet i komiteen.

16. Fredshilsen – siste del, Ordningen s. 13 og 54

Komiteen hadde en omfattende drøfting av om ”kan-leddet” med hilsenen med håndtrykk og fredsønske bør flyttes til Veiledningen. Kan-leddet erstattes med rubrikken: ”For en mer utførlig fredshilsen, se Veiledningen s....”. Et flertall i komiteen anbefaler dette. Bakgrunnen for dette forslaget er en erkjennelse av at fredshilsenen med håndtrykk ikke oppleves like positivt av alle, og at det derfor kan virke ekskluderende og fremmedgjørende.

17. Du Guds Lam - bar eller bærer, Ordningen s. 13

Komiteen hadde en grundig drøfting av verbets tid i Du Guds lam/Agnus Dei. Komiteen

viser til den utførlige saksframstillingen til Kirkemøtet 2010 (sak KM 04/10) og til Bispemøtets uttalelse og konstaterer at spørsmålet er tilstrekkelig utredet. Det finnes gode både teologiske, sjelesørgeriske og pedagogiske argumenter for begge formene. Avstemningen i komiteen viser at 12 ønsker formen ”bar”, mens 8 ønsker å opprettholde det foreliggende forslaget fra Kirkerådet om formen ”bærer”. Flertallet i komiteen innstiller derfor på endring.

18. Nattverdbønn D – en setning, Ordningen s. 48 (ikke s. 51)

Komiteen slutter seg til Kirkerådets foreliggende forslag der formuleringen ”i alle som sulter og tørster” ikke er tatt inn i Nattverdbønn D, men derimot er innpasset i Nattverdbønn A.

19. Utsendelsesordene – medliturg, Ordningen s. 16

Komiteen slutter seg til det foreliggende forslaget fra Kirkerådet. Den foreslåtte rubrikken om at det er en normalordning at medliturgen sier utsendelsesordene, tas ikke inn i liturgien.

C. Oppfølging av komitemerknader i protokollene fra Kirkemøtet 2010

20. Hovedgudstjeneste – definisjon, Ordningen s. 2

Komiteen slutter seg til Kirkerådets definisjon av hva en hovedgudstjeneste er. For å tydeliggjøre at begrepet ”hovedgudstjeneste” rommer ulike

gudstjenestetyper, bør ordningen hete ”Ordning for hovedgudstjeneste”/”Ordning for hovudgudsteneste” – altså i ubestemt entallsform. I forslaget til Kirkemøtet 2011 står det i bestemt form, mens det stod i ubestemt form i forslaget til Kirkemøtet 2010.

21. Betegnelsen høymesse, Ordningen s. 2 og 17

Komiteen slutter seg til definisjonen av begrepet ”høymesse” slik det er angitt i Ordningen.

22. Samlingsbønner med kirkeårspreg

Komiteen registrerer at det ikke er lagt fram nye forslag til samlingsbønner med kirkeårspreg.

23. Takk i forbønnene, Ordningen s. 38 og 39

Komiteen er tilfreds med at takk er innarbeidet i forbønnene på flere steder.

24. Opprydding i rubrikkene

Komiteen konstaterer at den ønskede oppryddingen i rubrikkene er gjennomført og gir sin tilslutning til dette.

25. Merknader til Ordningen på nynorsk

Komiteen har forholdsvis inngående drøftet behovet for språklige forbedringer i den nynorske teksten i Ordningen. Det er umulig for Kirkemøtet å gjennomgå det foreliggende forslaget systematisk og helhetlig når det gjelder språk. Komiteen vil påpeke at det er viktig at nynorskteksten underlegges ytterligere språklig gjennomgang. Den språklige bearbeidelsen må i særlig grad være rettet inn mot syntaks. Et eksempel på en slik endring som vil være aktuell, er at I. Samling, ledd 5, rubrikk endres til: *”Etter syndsvedkjeninga kan det seiast eit lovnadsord.”* Komiteen vil også framholde behovet for endringer som gir en bedre samordning mellom bokmål og nynorsk tekst.

26. Språk

Komiteen vil gi honnør til vurderingene om forholdet mellom bibelspråk og liturgi i den foreliggende saksorienteringen til Kirkemøtet og slutter seg til disse.

27. Gjenstående – til videre oppfølging

I opplistingen av hva som gjenstår i arbeidet med Veiledningen, vil komiteen framholde at det er viktig at en finner fram til en god balanse mellom behovet for å gi nok informasjon og ikke å være for detaljstyrende.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet vedtar forslag til Ordning for hovedgudstjeneste med følgende endringer:

1. s. 4, pkt 3 Inngangsort (Bokmål og nynorsk)

1.1 Tillegg som nytt alternativ 4:

”L: I Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn: Vår skaper, frigjører og livgiver.”
/ ”L: I namnet åt Faderen og Sonen og Den heilage ande: Vår skapar, frigjerar og livgjevar”.

1.2 Etter liturgens inngangsort settes det inn en rubrikk om at leddet ”M: Amen” / ”K:

Amen” kan tas inn.

1.3 Inngangsort , tredje alternativ (Nynorsk)

Endres fra ”I namnet til Faderen og Sonen og Den heilage ande” til ”I namnet åt Faderen og Sonen og Den heilage ande.”

2. s. 11 pkt 18. Menighetens takkoffer (Bokmål)

Ordene ”opptas” og ”tas opp” i rubrikken erstattes med ”samles inn”.

3. s. 12 pkt. 20. Takkseiing og bøn (Nynorsk)

”Stort er mysteriet i trua.” endres til ”Mysteriet i trua er stort.”

4. s. 13 pkt 21. Nattverdmåltidet (Bokmål og nynorsk)

4.1 Fredshilsen PAX

Kan-leddet erstattes med følgende rubrikk:

”For en mer utførlig fredshilsen, se Veiledningen s. ...” / ”For ei meir utførleg fredshelsing, sjå Rettleiinga s. ...”

5. s. 31-32 Temaområder (Bokmål og nynorsk)

5.1 Vår egen menighet, våre familier og stedet hvor vi bor

Denne setningen strykes: ”Våre familier, andre nære relasjoner og vi som er sammen på gudstjenesten.” / ”Familiene våre, andre nære relasjonar og vi som er saman i gudstenesta.”

5.2 Setningen

”Arbeidsplasser, familie, naboskap, mennesker som har bedt om forbønn.” /

”Arbeidsplassar, familie, naboskap, menneske som har bede om forbøn”

endres til:

”Arbeidsplasser, familie, nære relasjoner, naboskap, alle som er sammen på gudstjenesten.” / ”Arbeidsplassar, familie, nære relasjonar, naboskap, alle som er saman i gudstenesta.”

5.3 ”Mennesker som har bedt om forbønn.” / ”Menneske som har bede om forbøn” blir et eget punkt.

6. s. 48 Nattverdbønn A, (Bokmål og nynorsk)

”Gi oss å elske hverandre” / ”Gjev oss å elska kvarandre” i siste bønn endres til ”Lær oss å elske hverandre” / ”Lær oss å elska kvarandre”.

7. s. 50 Nattverdbønn C (Bokmål og nynorsk)

”født av en kvinne” / ”fødd av ei kvinne” endres til ”født av Maria” / ”fødd av Maria”.

8. s. 55 Velsignelsesord (Bokmål)

I velsignelsesordet, 3. alternativ endres ”vår befrier” til ”vår frigjører”.

9. Kirkemøtet oversender mottatte språklige justeringer til Kirkerådet for videre behandling.

10. Navnet på ordningen endres til Ordning for hovedgudstjeneste / Ordning for hovudgudsteneste.